

FILOSOFIA

Markus Gabriel: "El món no existeix"

Gustau Nerín / Fotos: Sergi Alcàzar

Barcelona. Dimarts, 15 de març de 2016

6 minuts

El filòsof Markus Gabriel (1980), un dels defensors del Nou Realisme, ha visitat Barcelona, convidat per l'Escola Europea d'Humanitats. És autor d'un llibre de filosofia amb vocació divulgativa: *Por qué el mundo no existe*. A Alemanya ha aconseguit ser un gran èxit de vendes. En espanyol l'ha publicat Pasado & Presente, i de moment ja s'està venent la segona edició. Ens rep en el Palau Macaya, de vint-i-un botó. S'expressa en espanyol amb tota correcció. Diuen que parla de meravella moltes altres llengües, entre elles el xinès.

Vostè afirma que l'univers només existeix per a les Ciències Naturals.

L'univers és l'àmbit objectual de les ciències naturals. Aquestes estudien l'univers, o la naturalesa, com l'anomenem altres vegades. Però què és l'univers? L'univers és només una província ontològica. no és el tot on hi ha totes les coses. Els nombres no existeixen en l'univers, perquè són una abstracció. Però tampoc les repúbliques, que no es regeixen per les lleis naturals. Hi ha moltes més coses de les que hi ha a l'univers.

Llavors l'existent no és el mesurable

En absolut. La visió que allò existent es el que es pot mesurar és el resultat de fal·làcies. El punt de partida d'això és una visió teòricament científica, en realitat pseudocientífica, que no és sinó un model de reducció ontològica. En la nostra vida quotidiana estem confrontats a un munt de coses d'àmbits diferents: l'amor, el passat, la memòria... i també a objectes físics, com la lluna, els nucleons o la velocitat de les coses. La reducció ontològica és l'intent de reduir tots els tipus d'objectes a una sola categoria. Quan afirmem que no hi ha bruixes, diem que les

bruixes existeixen, però només a la televisió, a les sèries i a les mentes dels inquisidors. La realitat no és un lloc, i tot el que existeix no ha d'existir en la realitat. Els nombres no existeixen en la realitat, i tampoc Macbeth, però aquestes coses existeixen.

Vostè assegura que la por és la que provoca que la gent s'inventi el món i cregui en ell.

Els homes volem identificar un objecte que ens amenaça perquè així tenim la seguretat que és això el que ens amenaça. Però en realitat el que ens amenaça de veritat és la mort, i la mort no és un objecte. Nosaltres volem materialitzar aquesta por en un objecte molt gran que ens amenaça, sigui Déu, el diable o l'univers. Això és el que dóna lloc a diferents visions del món.

Rebutja que hi hagi una superestructura que ho determina tot. En el seu pensament, doncs, no hi ha espai per a Déu?

Depèn molt del concepte de Déu. En el pensament grec i llatí Déu és una estructura que ho determina tot. Si Déu és totpoderós, omniscient i creador del món, aquest Déu no pot existir. Però jo tinc els meus dubtes que aquest sigui el concepte de Déu de la Bíblia. I Sant Pau rebutja aquest concepte del món. Sant Pau diu que la filosofia és la saviesa del món, però que Jesús no és d'aquest món...

Vostè assegura que "només hi som nosaltres", però no ho planteja com un problema, sinó com una oportunitat. Per què?

Per a alguna gent que estiguem sols suposa un problema, perquè té la impressió que necessitem una cosa transcendent per garantir el sentit de la nostra vida. Però el sentit de la vida és, justament, la vida que tenim.

No necessitem buscar res fora de nosaltres?

No necessitem buscar un sentit de la nostra existència fora. Imaginem que hi hagi Déu i que tingui les seves lleis: no té sentit que sigui Déu qui ens doni unes lleis de comportament, perquè Déu pot ser molt absurd. D'altres s'han apuntat a la creença

que els extraterrestres garanteixen el sentit de la nostra vida. És inútil. Ningú no pot ensenyar-nos el sentit de la vida. Només nosaltres podem trobar-lo.

Vostè assegura que no hi ha un món, sinó infinits mons. Això no complica moltíssim l'anàlisi del nostre entorn?

En principi sembla que sí. Però finalment és el contrari, perquè obrim pas a una nova anàlisi en què el punt de partida de la reflexió són objectes l'existència dels quals està establerta, com per exemple les ciutats, o els nombres. No és complicat creure que hi ha repúbliques, bústies, dracs i nombres. Allò complicat és intentar unificar tot això. Quan unifiquem el món ens veiem obligats a rebutjar coses que realment existeixen. Acceptar l'existència de múltiples àmbits, de múltiples camps, és simplificar-ho tot. La complexitat resulta més senzilla que la unitat.

Si som formigues en un univers immens. Val la pena continuar esforçant-se a conèixer el món?

Som formigues amb una consciència moral. Som éssers ètics. La nostra capacitat per al dolent i per al bo, la nostra llibertat, és el que ens porta per sobre de les formigues que també som i ens dóna sentit. El fet de ser capaços de fer coses bones al món social i històric (encara que no ho fem) és el veritable sentit de la vida. Seria la llei interna a la consciència, la llei moral.

La nostra vida col·lectiva, s'ha de contemplar com una comèdia o com una tragèdia?

Per a mi, és una comedia. Clar que hi ha moments tràgics a la vida, però el conjunt de les accions perfila més aviat una comèdia. Una tragèdia parteix de la idea que el fracàs és necessari i inevitable. Però no hi ha res inevitable, l'únic inevitable és la mort. Però la mort no és un fracàs.

“ Jo no tinc res a amagar com a filòsof. La raó no té res a amagar

Entre la concepció del món de la ciència i la concepció del món de la

religió, amb quin es queda?

En cert sentit, millor la de la religió, perquè la religió tradicionalment està oberta a altres camps. La religió és una confrontació amb l'infinit, amb la qual cosa no es pot conèixer completament. Les religions diuen que no es pot entendre completament Déu. La idea d'un Déu transcendent és la idea d'un infinit, d'una cosa que no es pot conèixer. En la religió com a mínim ja tenim un context que supera el món. Aquesta idea de Déu és en l'origen de la concepció moderna de l'infinit. No és estrany que alguns dels grans matemàtiques fossin persones molt religioses.

Parlant de científics: Stephen Hawking estava convençut que s'havia acabat el temps dels filòsofs i que ara els toca als científics explicar el món. Pel que sembla, vostè no està gaire d'acord amb ell.

Per a mi és justament el contrari. S'ha mort la visió científica del món. El món contemporani, el món en què vivim, és el món més religiós de tots els temps. Hi ha més éssers humans que mai i molts creuen en la religió. Stephen Hawking no coneix la filosofia. Creu que la filosofia ha mort perquè no coneix res d'ella. La filosofia només ha mort en la filosofia de Stephen Hawking.

Vostè segueix la màxima de Wittgenstein: "Tot el que es pot dir, es pot dir clarament". Creu que la filosofia ha estat massa críptica?

La filosofia, com a pràctica acadèmica, és molt menys accessible del que podria ser. Hi ha diversos estils de defensar en una teoria. Al món acadèmic parlem un llenguatge bèl·lic: a les universitats lluitem en les conferències, en els congressos, a les revistes... A la universitat hi ha lleis particulars; com a professor universitari també escric textos inaccessibles. Però fora de la universitat, la filosofia havia de ser absolutament clara, com ho són els diàlegs platònics. Jo prefereixo que l'expressió sigui el més clara possible, perquè si no, no es veu el que estic fent. Jo no tinc res a amagar com a filòsof. La raó no té res a amagar.

“ Al voltant del filòsof, tot es converteix en filosofia

Podríem dir que vostè advoca per una filosofia del sentit comú, en el qual la filosofia no està renyida amb l'experiència quotidiana de la gent?

La gent, en la seva vida comuna, té moltes visions confuses i falses. Però les experiències, en general, com a tals, no menteixen. En aquest moment, l'experiència ens diu que som a Barcelona. Això és veritat o no? Doncs esclar que és veritat...

Quan escriu sobre filosofia recorre de forma contínua, al cinema, a les sèries, a les seves vivències personals... Ho fa per arribar fàcilment a la gent o perquè realment les pel·lícules i les converses influeixen en el seu pensament filosòfic?

Jo estic pensant gairebé sempre en termes filosòfics. Correspon a la meua manera de viure les meves experiències. Al voltant del filòsof, tot es converteix en filosofia.

Fotos: Sergi Alcàzar

FILOSOFÍA

MARKUS GABRIEL